

Scriptorium

Esriptura antiga: els substrats grec i llatí de la llengua catalana

Objectius

- Fabricar estris antics emprats per a la cal·ligrafia: *calamus* (canya), *stilus* metàl·lics, volums de paper o rotlles, cànules, escrivanes, tinters...
- Recrear l'artesanía dels amanuenses i l'entorn dels *scriptorium*.
- Introduir els alfabetos i les grafies gregues, llatines i vernacles medievals a partir del traç cal·ligràfic manuscrit amb l'ús d'instruments fabricats pels alumnes.
- Presentar mostres d'etimologia i dels substrats culturals grec i llatí que perduren i formen les llengües i cultures romàniques.
- Recrear dos mil·lennis de l'art de l'escriptura a partir dels documents i personatges que conformen la història de Catalunya des de l'Edat Antiga fins a la Baixa Edat Mitjana: des de la fundació grega d'*Emporion* (s. VI aC), passant per la romanització (s. III aC) fins al vescomtat medieval de Bernat II de Cabrera i la cort del rei Pere III (s. XIV dC).

Descripció de la proposta

Avui dia resultat fàcil produir un text escrit; escriure és una competència treballada a bastament, car s'ofereix accés universal a l'educació durant la infància i l'adolescència. Ens és fàcil i barat aconseguir un suport material o digital on escriure els nostres textos, així com les eines per escriure'ls: llapis, bolígraf, teclat, tintes... i les màquines per a copiar-los i difondre'ls.

Aquí es proposa a l'alumnat un viatge a un altre temps: Quan molt poques persones sabien escriure; quan fer-ho era molt complicat; hom s'havia de fabricar-se la tinta, els estris per a escriure i els suports on fer-ho (pergamins, papirs...). L'escriptura era un art a l'abast de pocs i complia objectius molt diferents dels actuals.

Aquesta proposta consta d'un taller de construcció d'estrís antics d'escriptura, d'uns models de cal·ligrafia i d'un quadern de treball que il·lustra i guia l'alumnat a través del substrat lingüístic, històric i cultural grecoromà sobre el qual es basa el naixement de la nació medieval catalana.

Aspectes didàctics i metodològics

Es contextualitza amb unes pinzellades d'història medieval local i s'hi relacionen continguts transversals del nostre substrat cultural d'arrel grega i llatina, especialment lèxic i conceptes científics.

L'activitat proposa la creació i construcció per part de l'alumnat estris antics d'escriptura per a aplicar-los a l'art cal·ligràfica. S'amplia amb multitud de manufactures i artesanies domèstiques i es completa amb fragments de teatre clàssic.

La síntesi històrica i les propostes de recreació manual permeten adaptar part de la proposta a nivells escolars de primària o integrar-la com a complement de matèries de Batxillerat.

Recursos emprats

- Recursos naturals de l'entorn: canyes, plomes, cera...
- Recursos del centre: Cola blanca, paper d'embalar i eines del taller de tecnologia: serres, cúters, llimes, paper de vidre, martells...
- Recursos adquirits: tinters i plomins metàl·lics.

Continguts, competències i processos que es treballen de forma destacada

---

L'alumnat treballarà continguts històrics en un viatge en el temps fins a l'Edat Antiga i recrearà processos artesanals que han perdurat fins a l'Edat Mitjana i ençà.

Es treballen les competències comunicativa i lingüística, matemàtica, social i ciutadana, artística i cultural i d'aprendre a aprendre.

Alumnat a qui s'adreça especialment

Primer i segon cicle d'ESO, com a treball de síntesi.

Interdisciplinarietat, transversalitat, relacions amb l'entorn...

Proposta interdisciplinària. El dossier de l'alumne conté referències a continguts de llengües, matemàtiques, ciències socials, ed. visual i plàstica, tecnologia... i convida a relacionar-les amb continguts d'història, cultura i organització social de les edats antiga i mitjana.

Documents adjunts

- Quaderns per a treball de síntesi: *Scriptorium* (medieval) i *Emporion* (grecoromà). Contenen consells d'aplicació a l'aula, orientacions per al professorat, guies per al procés de fabricació artesanal i propostes i exemples d'ús. Pdf, descarregables: <https://apliense.xtec.cat/arc/node/30439>
- Tragèdies gregues clàssiques, adaptades, itinerari ARC: <https://apliense.xtec.cat/arc/node/29579>
- Per al context medieval: <https://sites.google.com/site/seselva1/Home/rebost-1/elllegatdelvescomtatdecabrera>
- Imatges de sessió a l'aula: <https://docs.google.com/presentation/d/1XHS2BTc8lBFQT-0P84Ss9iqHt9xscdlI80TW3RxgEnA/pub#slide=id.p>

Autoria:

Lluís Solé i Perich Isole123@xtec.cat

